Stručni rad

Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt o jezičnim promjenama

Sanja Car
Maja Đurašević

Mješovita industrijsko-obrtnička škola Karlovac

Sažetak:
Cilj je ovoga stručnoga rada prikazati rezultate školskoga projekta *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt u jezičnim promjenama* koje su s učenicima drugih i trećih razreda srednje strukovne škole u školskoj godini 2025./2026. provele profesorice Sanja Car i Maja Đurašević. U radu se navode ciljevi i namjene projekta, objašnjava se način provođenja projekta, prikazuju se neki predstavljeni radovi. Cjelokupan rad prikazan je na panou dostupnom svim učenicima, profesorima te posjetiteljima Škole. Na kraju rada predstavljeni su rezultati ankete provedene među učenicima u vezi s njihovim sudjelovanjem u školskom projektu: *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt o jezičnim promjenama.*

Ključne riječi: riječi, hrvatski standardni jezik, jezične promjene, školski projekt

1.CILJ PROJEKTA

Cilj je ovoga projekta bio istražiti kako se jezik mijenja tijekom vremena. Učenici su dobili zadatak prepoznati, prikupiti i istražiti zastarjele hrvatske riječi (arhaizmi, historizmi). Bilo je važno osvijestiti i razumjeti njihovo značenje te ih uspoređivati s današnjim, modernim izrazima koje svakodnevno koriste. Na taj su način imali mogućnost bolje upoznati bogatstvo hrvatskoga (standardnog) jezika te očuvati jezični kulturni identitet.

2.NAMJENA PROJEKTA

Projekt *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt o jezičnim promjenama* namijenjen je razvijaju jezično-komunikacijske kompetencije učenika te ih poticati na istraživački rad i razvitak prezentacijskih vještina. Učenici istraživanjem i usporedbom zastarjelih riječi i suvremenih riječi analiziraju kako društvene, kulturne i jezične promjene utječu na razvoj hrvatskoga (standardnog) jezika. Projekt potiče aktivno učenje, timski rad, kritičko mišljenje te kreativno izražavanje. Istodobno razvija svijest o važnosti očuvanja jezične baštine te međugeneracijskoga povezivanja. Osim toga, učenici imaju priliku proširiti vlastiti rječnik, unaprijediti komunikacijske i prezentacijske vještine te razvijati pozitivan odnos prema hrvatskome jeziku.

3.NAČIN PROVOĐENJA PROJEKTA

Učenici strukovnih škola u drugome razredu (četverogodišnji smjer) te trećem razredu (trogodišnji smjer) počinju upoznavati leksičku baštinu. Iz toga razloga projekt *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt o jezičnim promjenama* provodio se s učenicima drugih i trećih razreda.

Polazište projekta bilo je upoznavanje učenika prvenstveno s raslojenošću jezika s naglaskom na vremensko raslojavanje. Pritom su učenici usvajali i razlikovali značenje pojmova arhaizam, historizam te pokušali razumjeti kulturološke promjene koje se odnose na aktivni i pasivni leksik. Analizom različitih primjera dostupnih u udžbeniku i čitanci, kao i drugim jezičnim izvorima, učenici su razgovorom, čitanjem i istraživanjem uočavali koje su riječi dijelom pasivnog i/ili aktivnog leksika. Razlikovali su arhaizme od historizama te ih uspoređivali sa suvremenim riječima.

Nakon teorijskog dijela i razumijevanja slojeva leksika koji su zastupljeni u hrvatskome standardnome jeziku, učenici su dobili uputu za istraživački zadatak. Cilj je bio poticati istraživačko učenje te razvijati vještine samostalnoga istraživanja informacija. U izvršavanju zadatka koristili su se tiskanim i mrežnim rječnikom, jezičnim priručnicima, udžbenicima te svim ostalim vjerodostojnim izvorima.

Središnja projektna aktivnost bila je odabrati jedan (po želji i oba) od ponuđenih zadataka te na taj način povezati tradicionalni i suvremeni leksik. Učenici su imali mogućnost odabrati između navedenih zadataka:

1. Reklama

Uputa: Osmisli reklamu za neki proizvod iz prošlosti tako da upotrijebiš historizam (primjerice reklama za krinolinu). Reklama treba sadržavati fotografiju i slogan u

kojemu je taj historizam upotrijebljen. Osmisli reklamu za pojavu/predmet/proizvod koja je u trendu te na tom primjeru prikaži jednu pomodnicu. Možeš se služiti različitim alatima (primjerice Canva).

2. Razglednica

Uputa: Osmisli razglednicu koja datira u 19. stoljeće. U tekstu razglednice upotrijebi dva historizma i dva arhaizma. Osmisli razglednicu iz 21. stoljeća koristeći stil i jezik generacije Z.

Na taj su način pokazali razumijevanje vremenskog raslojavanja leksika i sposobnost primjene usvojenih jezičnih znanja u novom komunikacijskom kontekstu.

4.PRIKAZ GRAĐE

Završna faza školskoga projekta *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt o jezičnim promjenama* obuhvatila je kratku izložbu radova u školskome prostoru. Na taj su način rezultati projekta postali dostupni široj populaciji te poslužili kao poticaj za promišljanje o bogatstvu hrvatskoga jezika i važnosti očuvanja jezične baštine. Učenici su tako vješto prikazali na koji su način povezali suvremeni i tradicionalni leksik. U nastavku su neki od učeničkih radova.

slika 1.

slika 2.

slika 3.

Prodajem svoj vjerni četverokotač

Moj vjerni konj od čelika, auto koji je preživio više zgoda od Atiline vojske, sada traži novog gospodara!
Auto je dobro očuvan, vožen pažljivo i nikada nije služio ni kmetu ni janjičaru, već samo mojoj porodici.
Ovaj auto, 2019. godište, pravi je šuster za živce i neće te ostaviti na cesti. Ima snažan motor 2.0 TDI koji pali na prvo svitlo, a prošao je 110000 km-više od vrutka u šumi. Auto ima dobru falcu i špricer. U odličnom je stanju, ali ima šram hrđe na krovu. Auto je tretiran bolje nego vlastita čeljad-redovni servisi, fina ulja, a ponekad i motivacijski govor prije vožnje. Spreman je odmah stupiti u rabotu i to onu ozbiljnu-vozi, ne kuka, ne filozofira i samo traži gorivo!
Registracija je nova, a cijena po dogovoru!
Ako si zainteresiran javi se na moj broj.

slika 4.

Cjelokupni učenički radovi prikazani su na panou u predvorju Škole gdje su ih mogli vidjeti svi učenici, osoblje i posjetitelji Škole. Učeći o raslojavanju leksika, učenici su došli do zaključka kako su u svim povijesnim razdobljima postojali leksemi koji su u određenim komunikacijskim situacijama bili česti i sasvim obični kao i oni koji su bili manje obični i prosječnom govorniku manje poznati.

slika 5.

5.ZADOVOLJSTVO PROVEDENIM

Nakon što za završena aktivnost koja se odnosi na školski projekt *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt u jezičnim promjenama,* u razredima je provedena anonimna anketa o zadovoljstvu sudjelovanja u projektu i takvome načinu rada. U anketi je sudjelovalo 38 učenika (drugi i treći razred).
Anketa se sastojala od sljedećih pitanja:

1. Je li ti se svidjelo sudjelovati u aktivnostima školskoga projekta *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt u jezičnim promjenama?*

   a) svidjelo mi se b) niti mi se svidjelo niti nije c) nije mi se svidjelo

2. Navedi:
   a) što ti se svidjelo u školskome projektu
   b) što ti se nije svidjelo u školskome projektu

3. Bi li želio/željela ponovno sudjelovati u sličnim projektima?
   a) želim sudjelovati b) ne želim sudjelovati c) svejedno mi je

Učenicima se uglavnom svidjelo sudjelovanje u školskome projektu *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt u jezičnim promjenama.* Ukupno je 79% učenika odgovorilo je potvrdno, odnosno da im se svidjelo sudjelovati u školskome projektu, 10% učenika napisalo je da im je bilo svejedno, a ostatak je napisao da im se nije svidjelo.
U nastavku su neki od odgovora o tome što im se svidjelo ili što im se nije svidjelo.
Što im se svidjelo:
Sviđalo mi se što smo naučili značenja nekih starih riječi za koje prije nikad nisam čuo. (Luka)
Svidjelo mi se raditi nešto što dosad nismo, a i dobila sam dobru ocjenu. (Alka)
Naučila sam neke zanimljivosti o jeziku za koje nisam znala da postoje. (Tina).
Projekt mi je bio zanimljiv jer smo na kreativan način istraživali riječi i njihovu ulogu u svakodnevnom životu. (Erna)
Bilo mi je zanimljivo i svidjelo mi se kako povezati neke stare i neke nove riječi. (Leona)
Svidjelo mi se što me tata pohvalio jer je vidio moj rad na panou kad je došao u školu. (Emil)
Svidjelo mi se što sam ljubav prema autima ubacio u ovaj zadatak i ispalo je i više nego dobro. (David)

Što im se nije svidjelo:
Ne zanima me ta tema baš pa mi nije bilo zanimljivo. Više volim konkretne zadatke iz gramatike. (Nika)
Projekt mi nije bio zanimljiv jer sam provela puno vremena dok sam radila taj zadatak. (Laura)
Imala sam neku ideju i onda je pola moga razreda koristilo već te riječi, a ja nisam htjela ponavljati. (Mateja)
Više volim raditi na nekom tekstu, ne volim kad moram sam istraživati. (Leon)
Neke riječi koje smo obrađivali nisu mi bile zanimljive. (Vid)
Ne volim raditi na računalu i dugo sam se snalazila u Canvi i to mi je oduzelo vrijeme. (Petra).

6.ZAKLJUČAK

Provedbom školskoga projekta *Riječi u mirovini i riječi u trendu: školski projekt o jezičnim promjenama* ostvareni su ishodi usmjereni na razvoj jezično-komunikacijskih kompetencija, istraživačkih vještina, suradničkoga učenja te kulturne osviještenosti. Učenici su osvijestili da je jezik dinamičan sustav koji se neprestano mijenja pod utjecajem društvenih, kulturnih, političkih okolnosti. Pritom pojedine riječi izlaze iz uporabe (i danas), a nove nastaju kako bi odgovorile komunikacijskim potrebama suvremenoga društva.

7.LITERATURA

[1.] Anić, Vladimir. (2003.) Veliki rječnik hrvatskoga jezika. Zagreb: Novi Liber.
[2.] Markusi Dujmović, Dragica; Španjić, Tanja. (2019.) Fon-Fon 2, udžbenik hrvatskoga jezika za drugi razred srednjih strukovnih škola (105 sati godišnje), Zagreb: Profil Klett.
[3.] Težak, Stjepko. (1996.) Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika. Zagreb: Školska knjiga.